

Češi mají spory jako národní sport. I přes vysoké poplatky

Návrh na další zvýšení už tak vysokých soudních poplatků ve sněmovně narazil. Některé typy sporů by se tím prodražily až čtyřnásobně.

– TEXT – Martin Drtina

V evropském srovnání patří Česko k zemím s nejvyššími soudními poplatky. Ty přitom představují pomyslné stavidlo bránící justici před zaplavením zbytečnými žalobami. Dráž vyjdou spory jen na Slovensku, v Maďarsku a Německu. Vyplývá to ze srovnání Justice Scoreboard, v němž finanční náročnost zahájení sporů před soudem napříč sedmadvacátkou pravidelně vyhodnocuje Evropská komise. Vláda přesto přišla s návrhem soudní poplatky razantně zvýšit, některé až čtyřnásobně. Ministerstvo spravedlnosti si od toho slibovalo odlehčení přetížené justici. Záměr však v Poslanecké sněmovně narazil už v prvním čtení. Zamítnutí novely zákona prosadily opoziční kluby TOP 09, lidovců a SPD, včetně hlasů některých poslanců koaličních ANO a ČSSD. Odůvodnili to dopady nynější koronavirové krize na peněženky obyvatel.

Pokud účastníci řízení někdy o soudním procesu mluví jako o sázce do loterie, pak soudní poplatky si lze představit jako vklad hráče v kasinu na tyto sázky. Představují přitom jen část nákladů na souzení. Na začátku je třeba realisticky zhodnotit svoje šance, vybrat správný stůl a dopředu odhadnout, o jak náročnou a složitou hru půjde. Není totiž výjimkou, že žalobce napřed uspěje u soudů nižších stupňů a až v rámci mimořádných opravných prostředků se karta obrátí. A protože platí zásada, že názor vyšší instance zavazuje ty podřízené, může se takový pozdější obrat původně úspěšnému žalobci náležitě prodražit.

Na modelových příkladech, které mohou potkat každého podnikatele, je možné ukázat, o jak velký zásah by schválením navržené novely šlo. Nejčastěji obchodníci řeší spor z nezaplacených faktur. Zákazník odebere zboží například za 10 tisíc korun a odmítá za něj zaplatit.

Prodávajícímu po čase nezbude než se obrátit na soud. Zatímco dnes by za návrh na vydání elektronického platebního rozkazu zaplatil 400 korun, podle ministerského návrhu by nově měl zaplatit 1500 korun, a to i přesto, že jde o takzvaně bagatelní spor, kde se celá věc rozhodne pouze v první instanci a proti rozsudku se nelze odvolat. Mnohem hlouběji do kapsy by pak podnikatel musel sáhnout, pokud nebude souhlasit s pravomocným rozhodnutím správního orgánu, například finančního úřadu. Zatímco dnes ho správní žaloba proti rozhodnutí o vyměření dani přijde na tři tisíce korun, ministerská úprava počítala s dvojnásobkem. A dvakrát tolik než nyní, tedy deset tisíc korun, by musel zaplatit i za kasační stížnost, pokud by se rozhodl pro přezkum Nejvyšším správním soudem.

V Česku přitom platí princip, že vítěz bere vše, jsou mu tedy nahrazeny náklady i těch fází řízení, kde původně úspěšný nebyl. Takto to ovšem není ve všech státech Evropské unie. Například v Polsku, Litvě nebo Lucembursku má vítězná strana nárok na náhradu jen části zaplaceného poplatku. Zhruba ve třetině států pak není zaručeno ani to a odpověď na otázku, zda úspěch ve sporu bude spojen

**Ministerstvo spravedlnosti
chtělo zvýšit soudní poplatky,
poslanci to ale s ohledem
na koronavirus odmítli.
I tak Česko patří k zemím
s nejvyššími soudními taxami.**

i s finančním vyrovnáním vynaložených nákladů, závisí pouze na úvaze soudu.

Oslovení advokáti se shodují, že stávající struktura soudních poplatků zasluhuje přehodnocení a úpravu. Třeba zmíněné správní žaloby jsou často podávány pouze „pro úplnost“, říká advokát Jakub Štilec ze Štilec & Partners a dodává: „Ze statistik ohledně kasačních stížností vyplývá, že oprávněných jich není ani jedna pětina.“ To ukazuje na to, že účastníci často jen zkouší štěstí. Podobně advokát Milan Paták ze Z/C/H Legal, který léta působil u pražského městského soudu, kde se s vyměřováním poplatků setkal z druhé strany, vnímá, že soudní poplatky ztrácejí svou regulační funkci. „To je dáno relativně velkou chutí Čechů se soudit a také velmi malým respektem české veřejnosti k soudním rozhodnutím,“ vysvětluje Paták. S tím je podle něj spojený fenomén přezkumu prakticky jakýchkoliv rozhodnutí nalézacího soudu. „Oproti tomu v Anglii končí drtivá většina sporných řízení už na prvním stupni,“ dodává. Navrhoval by proto zpoplatnit opravné prostředky i v procesních záležitostech, které se věcně netýkají projednávaného sporu a jsou často podávány za účelem získat čas a zbrzdit soudní rozhodnutí.

Jakub Štilec v tomto ohledu zmiňuje třeba neopodstatněné námitky podjatosti, které bývají uplatňovány v rámci zdržovací taktiky. Podobně poslouží i návrhy na přikázání věci jinému soudu. „V praxi našich klientů jsme se setkali i s absurdními situacemi, kdy protistrany účelově navrhovaly delegaci řízení každá na druhý konec republiky proto, aby o jejich návrhu musel rozhodovat nejbližší společně nadřízený soud. V tomto případě tím byl agendou přetížený Nejvyšší soud,“ dodává Štilec další z příkladů obstrukcí, které by zavedení poplatkové povinnosti pro procesní návrhy omezilo.

Právník Adam Stawaritsch z bpv Braun Partners vidí ale i opačný nedostatek stávajícího systému. Zatímco žádné řízení týkající se nezletilých dětí zpoplatněné není, u návrhu na vydání předběžného opatření musí rodiče skládat jistotu k zajištění náhrady případné újmy svého dítěte. „Výjimečné nejsou situace, kdy se rodiče opravdu nejsou schopni shodnout vůbec na ničem, a přitom je potřeba spor řešit rychle. Jde typicky o přihlášení dítěte k předškolnímu nebo školnímu vzdělávání. Pak musí ze své kapsy pokaždé vytáhnout 10 tisíc korun,“ poukazuje Stawaritsch na nezbytnou podmínku řízení. Pokud by rodiče tuto částku nesložili, soud nemůže předběžné opatření vydat, i kdyby bylo důvodné. „To je podle mého názoru v rozporu s nejlepším zájmem dítěte,“ dodává. ■